

Missiv Regler för forskarutbildning vid det naturvetenskapliga området

Områdeskansliet har tillsammans med en arbetsgrupp inom Forskarutbildningsberedningen samlat samtliga fakultetens regler för utbildning på forskarnivå i ett dokument. Tanken är att, på samma sätt som de regler området har för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, fatta beslut om samtliga områdets regler i ett sammanhållet regeldokument och skilja detta från andra dokument som är mer av typen lathundar eller handläggningsordningar.

Dokumentet har diskuterats vid Arbetsutskottets möte den 16/5, Områdesnämndens möte den 1/6, Forskarutbildningsberedningens möte den 12/6, Samt Arbetsutskottets internat den 17/8. De ändringsförslag som framkom vid dessa möten är införda i dokumentet med funktionen Spåra ändringar.

Regler för forskarutbildning vid det naturvetenskapliga området

Typ av dokument	Regler
Beslutad av	Områdesnämnden för naturvetenskap
Beslutsdatum	Åååå-mm-dd
Dnr	
Giltighetstid	Åååå-mm-dd - t.o.m./tillsvidare
Ersätter dokument	Regler för disputation inom det Naturvetenskapliga området, Regler för licentiatexamen och examination av licentiatuppsats inom det Naturvetenskapliga området
	Områdeskansliet för naturvetenskap
Ansvarig handläggare	Carl-Johan Högberg

Beskrivning:

Dokumentet innehåller lokala beslut för forskarutbildning vid det Naturvetenskapliga området.

Stockholms
universitet

Inledning

Detta dokument innehåller regler gällande utbildning på forskarnivå vid det Naturvetenskapliga området. Reglerna kompletterar styrdokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå (Dnr SU FV-1.1.2-0526-20), samt Stockholms universitets antagningsordning för utbildning på forskarnivå (Dnr SU FV-1.1.2-4212-20). Även områdets delegationsordning innehåller information som kompletterar detta dokument.

På nationell nivå regleras utbildning på forskarnivå genom Högskoleförordningen (1993:100).

Föreliggande regeldokument är således inte heltäckande avseende de regler som styr utbildning på forskarnivå, utan måste läsas parallellt med ovan nämnda överordnade styrdokument.

Utlysning av doktorandtjänster

Universitetsövergripande regelverk

Allmänna regler för antagning till forskarutbildning finns i antagningsordning för utbildning på forskarnivå. Där framgår de av universitetsstyrelsen beslutade lokala regler som gäller för antagning till utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

Regler på områdesnivå

Utlysning av platser på forskarnivå ska i normalfallet ske högst 4 gånger per år. Utannonsering av platser i utbildning på forskarnivå bör om möjligt samordnas inom fakulteten.

Beslut om utlysning av platser i utbildning på forskarnivå ska i god tid anges på respektive institutions hemsida.

Beslut om hur ansökan till doktorandtjänster ska utformas är delegerat till institutionsstyrelse på respektive institution. Information om utlysningar av doktorandtjänster ska finnas tillgänglig på respektive institutions hemsida.

Handledning

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande handledning finns dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå. Där behandlas regler gällande tid för utseende av

handledarna, byte av handledare, handledarnas anställning och kompetens, handledarutbildning, samt handledning och studievillkor.

Regler på områdesnivå

Till varje doktorand ska minst två handledare utses. ¹~~Om det är möjligt ska institutionen utse en kvinna och en man till handledare.~~

~~För att kunna utses till huvud- eller biträdande handledare inom forskarutbildningen vid det naturvetenskapliga området ska man ha genomgått CeUL:s handledarutbildning, eller motsvarande.~~

~~Anställd medarbetare vid det naturvetenskapliga området som utses till huvud- eller biträdande handledare inom forskarutbildningen ska ha genomgått CeUL:s handledarutbildning, eller motsvarande.~~

~~Nyrekryterade kan få undantag från regeln med upp till ett år från det att de har anställts.~~

~~Vid nyanställningar ska handledaren genomgå utbildningen inom ett år.~~

~~Motsvarande kompetens när det gäller handledarutbildning har uppnåtts om handledaren har handledt minst tre forskarstuderande till doktorsexamen.~~

Ansvaret för att handledare har genomgått handledarutbildning, ~~eller har motsvarande kompetens,~~ är delegerat till prefekt.²

Återanställda pensionerade lärare får inte utses till huvudhandledare.

Ämnesansvarig

Universitetsövergripande regelverk

Regler gällande ämnesansvarig finns bara på områdesnivå

Regler på områdesnivå

Varje forskarutbildningsämne ska ha en ämnesansvarig.

¹ Enligt Högskoleförordningen

² Enligt områdets delegationsordning

Kommenterad [UK1]: Forskarutbildningsberedningen föreslår denna omskrivning så att det tydligare framgår att kravet inte omfattar externa handledare.

Kommenterad [UK2]: Forskarutbildningsberedningen föreslår denna omformulering.

Ämnesansvarig utses av Dekanus under en treårsperiod på förslag av prefekt. Den som utses som ämnesansvarig ska vara professor.

Ämnesansvarig ansvarar för den vetenskapliga kvaliteten inom ämnets forskarutbildning, samt att det finns ett adekvat kursutbud inom utbildningen.

Ämnesansvarig ansvarar för poängbedömning av kurser inom forskarutbildningsämnet samt beslutar om tillgodoräkningen.

I samråd med handledare bedömer ämnesansvarig kvaliteten på doktorsavhandlingar och licentiatuppsatser och tillråder eller avråder disputation eller presentation.

Studierektor

Universitetsövergripande regelverk

Regler gällande studierektor finns bara på områdesnivå.

Regler på områdesnivå

Samtliga doktorander vid det naturvetenskapliga området ska ha tillgång till en studierektor.

Studierektor för forskarutbildningen utses av prefekt på respektive institution.

Studierektor ska vara väl förtrogen med regelsystem och villkor för forskarutbildningen.

Studierektorn ska kunna ge stöd och råd, samt kunna besvara frågor relaterade till utbildningen.

Krav på bredd inom forskarutbildning

Universitetsövergripande regelverk

Bredd inom forskarutbildningen regleras inte explicit i regler på universitetsnivå. Enligt högskoleförordningen ställs det krav på att man för doktorexamen ska "visa bredd kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet".

Regler på områdesnivå

I samtliga forskarutbildningar vid det Naturvetenskapliga området ska det ingå [en eller flera obligatoriska en-kurser](#) om sammanlagt på minst 10 högskolepoäng som säkerställer bred kunskap inom forskarutbildningsämnet.

Kommenterad [UK3]: Forskarutbildningsberedningen föreslår att detta inte måste begränsas till **en** kurs eftersom inte fakultetens samtliga forskarutbildningsämnen uppfyller det kravet. Forskarutbildningsämnet Beräkningsmatematik har krav på fyra kurser om vardera 7,5 hp och Matematisk statistik har krav på två stycken kurser om vardera 7,5 hp

Stockholms
universitet

Individuella studieplaner

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande individuella studieplaner finns i dokumentet *Regler för utbildning och examination på forskarnivå*. Där behandlas regler gällande innehåll i individuell studieplan, upprättande av individuell studieplan, samt upprättande av individuell studieplan.

Regler på områdesnivå

På det Naturvetenskapliga området ska finnas en fastställd mall för Individuell studieplan. Denna mall, alternativt annat dokument som uppfyller kraven på innehåll³, ska användas vid varje uppföljning av den individuella studieplanen. Därtill ska ~~samt~~ mall för handledarens uppföljning av den individuella studieplanen relativt högskoleförordningens mål ~~användas som biläggas. vid varje uppföljning av den individuella studieplanen. Mallen för individuell studieplan är inte obligatorisk under förutsättning att innehållet är uppfyllt på annat sätt.~~

Framtagande och uppföljning av individuell studieplan ska ske i samråd mellan doktorand och handledare. Biträdande handledare ska ta del av studieplanen vid framtagande och uppföljning.

Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år. Vid behov⁴ ska uppföljning ske oftare.

Enligt Stockholms universitets centrala regler för utbildning och examination på forskarnivå ska följande framgå av den individuella studieplanen:

- planerad studiefinansiering (doktorandanställning, annan studiefinansiering som i så fall ska anges),
- handledarnas namn och ansvarsfördelningen mellan dem (ev. uttryckt i procent eller i timmar),
- planering av och former för handledning,

³ Exempelvis digital ISP

⁴ T.ex. då doktorand brister i studieprestation inom utbildningen eller åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. Indragning av handledning och övriga resurser kräver systematisk dokumentation i den individuella studieplanen.

- tillgång till arbetsplats och övriga resurser,
- progressionen i doktorandens utbildning i relation till examensmålen,
- tidsplan för aktiviteter som ingår i doktorandens utbildning (för det kommande året eller för hela utbildningen), och
- eventuell institutionstjänstgörings omfattning och innehåll.

Vid det Naturvetenskapliga området, ska den individuella studieplanen dessutom innehålla:

- forskningsplan för doktorandens utbildning på forskarnivå inklusive en tidsplan
- planering för seminarier, litteraturstudier, och kurser som ingår i forskarutbildningen
- doktorandens övriga åtaganden under utbildningstiden
- uppgifter om hur handledningen är organiserad
- finansieringsplan för doktoranden

När finansieringen inte består av doktorandanställning ska det framgå av finansieringsplanen hur doktorandens sociala trygghet säkras i händelse av exempelvis sjukdom eller föräldraledighet.

Stipendier inom forskarutbildningen

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande stipendier finns i dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå, samt i dokumentet riktlinjer för stipendier. I dessa dokument finns regler gällande studiefinansiering, begränsningar av stipendier, inrättande av stipendier, försäkringsskydd för stipendiater och handläggning av stipendieärenden.

Regler på områdesnivå

Inga stipendier får inrättas för försörjning av studerande på forskarnivå som är registrerade vid Naturvetenskapliga fakulteten. Beslutet omfattar samtliga medel som förvaltas av Stockholms universitet.⁵

---

⁵ Notera även Rektorsbeslut:

Halvtidskontroll för studier mot doktorsexamen

Universitetsövergripande regelverk

Regler gällande halvtidskontroll finns bara på områdesnivå.

Regler på områdesnivå

Doktorander antagna till utbildning på forskarnivå som avses leda till doktorsexamen vid det Naturvetenskapliga området ska genomgå halvtidskontroll. Kontrollen ska vara genomförd senast tre månader efter halva studietiden (vid heltidsstudier). Halvtidskontroll bör äga rum under perioden 15 augusti – 15 juni. Doktoranden ska presentera sina framsteg inom de forskningsprojekt som ingår i forskarutbildningen i form av ett vetenskapligt seminarium och en skriftlig sammanställning som ska bedömas av minst en sakkunnig som inte är doktorandens handledare. Doktoranden ska få återkoppling.

Samtliga institutioner eller motsvarande vid det Naturvetenskapliga området ska ha skriftliga rutiner för genomförande av halvtidskontroll. Halvtidskontrollen kan ersättas av licentiatuppsats och licentiatseminarium, som då ska vara genomförd senast sex månader efter halva studietiden.

Tillgodoräknande av kurser inom forskarutbildningen

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande individuella studieplaner finns i dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå. Där behandlas regler gällande beslut om tillgodoräknande, begränsningar av vad som kan tillgodoräknas, bedömning vid tillgodoräknande och tillgodoräknandes inverkan på doktorandens studietid.

Regler på områdesnivå

Beslut om tillgodoräknande fattas av ämnesansvarig.

Rektor beslutar att inte tillåta antagning av forskarstuderande när det i finansieringsplanen ställs krav på återbetalning om doktoranden inte uppnår examensmålen och därmed inte kan erhålla sin examen, eller krav på lärosätet eller handledaren att rapportera till finansiären om planering, innehåll och genomförande av den enskilde doktorandens utbildning.

Förlängning av utbildningstid och anställningstid för doktorander

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande förlängning av utbildningstid och anställningstid finns i dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå. Där behandlas regler gällande rapportering av aktivitet, ledighetsansökan och tjänstledighet, sjukfrånvaro, föräldraledighet och förtroendeuppdrag.

Regler på områdesnivå

Förslag om förlängning av utbildningstid och anställningstid med hänvisning till särskilda skäl⁶ lämnas av prefekt och skickas till Områdeskansliet för naturvetenskap.

Förslag från prefekt ska innehålla följande:

- Kort motivering och förslag till beslut avseende förlängningens längd
- Doktorandens aktuella ISP inklusive bilagor. ISP-uppföljning ska vara nyligen genomförd
- Doktorandens begäran om förlängning med hänvisning till särskilda skäl

Ansökan om förlängning ska lämnas vidare till Dekanus av prefekten även i de fall då denne inte föreslår någon förlängning.

Utökad kostnad för anställningstid, handledning och andra resurser vid förlängning belastar institutionen.

Förlängning av forskarutbildning för doktorand antagen till utbildning med licentiatexamen som mål

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande förlängning av utbildningstid och anställningstid finns i dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå. Där behandlas regler gällande rapportering av aktivitet, ledighetsansökan och tjänstledighet, sjukfrånvaro, föräldraledighet och förtroendeuppdrag.

Regler på områdesnivå

---

⁶ Särskilda skäl innebär andra skäl än ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. HF 5kap 7§ och 6kap 29§.

I de fall forskarstuderande som är antagen till utbildning med licentiatexamen som mål önskar fortsätta till doktorsexamen, ska en förnyad vetenskaplig prövning, samt en analys av finansieringsplan göras innan beslut om antagning till forskarutbildning med doktorsexamen som mål fattas enligt gällande delegationsordning.

Examination av doktorsavhandling och licentiatuppsats

Universitetsövergripande regelverk

Rektorsbeslut gällande examination av doktorsavhandling och licentiatuppsats finns i dokumentet Regler för utbildning och examination på forskarnivå. Där behandlas regler gällande citering, plagiering och självplagiering, betyg, språk, granskning inför disputation, spridning av avhandling, disputationsperiod och plats, samt betygsnämnds sammansättning och arbetsformer.

Regler på områdesnivå

Licentiatuppsats

En sammanfattning av uppsatsen ska finnas på svenska och engelska. Institutionen ansvarar för att uppsatsens engelska sammanfattning är översatt till svenska

Institutionen ska genomföra en granskning⁷ av uppsats manuskriptet innan beslut tas om licentiatseminarium. Denna förhandsgranskning ska utföras av minst en sakkunnig som inte har handlett den forskarstuderande.

Senast fyra veckor innan licentiatseminariet ska äga rum ska prefekt besluta om tid och plats för seminariet, samt utse en opponenter, en examinator, och i de fall en bedömargrupp används, de ledamöter som ingår i bedömargruppen⁸. Prefekten kan delegera dessa beslut till ämnesansvarig för utbildning på forskarnivå.

Licentiatseminariet ska offentligen utlysas minst tre veckor i förväg.

Licentiatuppsatsen ska vid utlysningen finnas tillgänglig vid institutionen och uppsatsens sammanfattning ska vara inlagd i DiVA. Vid det offentliga seminariet ska

---

⁷ För att undvika anklagelser om plagiering inklusive självplagiering ska doktorand som citerar andras forskning eller som återanvänder eget tidigare publicerat material tydligt referera till det citerade materialet. Om doktoranden i sin avhandling reproducerar material och formuleringar från tidigare egna publikationer och uppsatser, så ska detta markeras med hänvisning och, då det är lämpligt citattecken.

⁸ Den som utses till opponenter, examinator eller övrig ledamot i bedömargrupp får ej vara jävig relativt vare sig den forskarstuderande eller handledare. Alla omständigheter som rubbar förtroendet för opartiskt agerande kan betraktas som jäv.

Stockholms
universitet

den forskarstuderande, opponenter, examinatorer samt i förekommande fall övriga ledamöter av bedömargruppen delta.

Opponent, examinator och ledamöter i bedömargruppen bör ha docentkompetens. Opponenten ska ha sin verksamhet förlagd vid en annan vetenskaplig miljö⁹. I en bedömargrupp bör bägge könen vara representerade.

Examinator, opponenter och eventuella övriga ledamöter av bedömargruppen sammanträder enskilt i anslutning till att licentiatseminariets är avslutat. En av handledarna närvarar inledningsvis vid sammanträdet för att svara på frågor, men får inte närvara vid vidare överläggningar. Examinators beslut bör tas i direkt anslutning till sammanträdet.

Disputation

Granskning och bedömning på institutionsnivå

Institutionen ska organisera en granskning av den färdiga avhandlingen¹⁰.

Granskningen ska leda fram till en bedömning av ämnesansvarig om disputation rekommenderas eller ej. Ställningstagandet ska meddelas av prefekt eller ämnesansvarig. Om disputation avråds ska detta meddelas till doktoranden skriftligen.

Om doktoranden väljer att disputera trots att disputation avråds och detta resulterar i att avhandlingen blir underkänd, får doktoranden stå för kostnaden av tryck av avhandlingen, samt för övriga kostnader i samband med disputationen, så som arvode till opponenter och resekostnader för betygsnämndens ledamöter.

Opponent och betygsnämnd

Opponenten bör ha docentkompetens, eller motsvarande, och får ej vara verksam vid

---

⁹ Med vetenskaplig miljö åsyftas en institution, en del av en större institution eller ett nära samarbete mellan delar av två eller flera institutioner eller motsvarande gruppering.

¹⁰ Granskningen ska inte involvera betygsnämnden då denna ska stå fri i sin bedömning vid disputationen. För att undvika anklagelser om plagiering inklusive självplagiering ska doktorand som citerar andras forskning eller som återanvänder eget tidigare publicerat material tydligt referera till det citerade materialet. Om doktoranden i sin avhandling reproducerar material och formuleringar från tidigare egna publikationer och uppsatser, så ska detta markeras med hänvisning och, då det är lämpligt citattecken.

Stockholms
universitet

Stockholms universitet.

Betygsnämnden ska i normalfallet bestå av tre ledamöter, som alla bör ha docentkompetens, och vara verksamma i åtskilda vetenskapliga miljöer¹¹. En reservledamot ska utses vilken ska kunna ersätta vilken som helst av de ordinarie ledamöterna. Av dessa fyra ska minst två ha sin verksamhet förlagd utanför Stockholms universitet och högst en får komma från samma institution som respondenten. Betygsnämnden kan, vid särskilda skäl, utökas till fem ledamöter.

Betygsnämndens samlade kompetens ska vara sådan att en noggrann vetenskaplig granskning av avhandlingen kan göras. I betygsnämnden bör det ingå minst en ledamot med kunskap om det svenska systemet för disputationer.

En pensionerad lärare eller forskare kan utses som opponent eller medlem i betygsnämnd. Personen bör vara forskningsaktiv och beslutet att utse personen ska motiveras. Det bör högst ingå en pensionerad lärare eller forskare i konstellationen opponent och betygsnämnd.

Både kvinnor och män bör vara representerade i betygsnämnden. För att uppmuntra till fler opponenter av underrepresenterat kön¹² samt minska belastningen på individer av det underrepresenterade könet kan samtliga betygsnämndsledamöter vara av motsatt kön när opponenter är av underrepresenterat kön.

Betygsnämnden ska sammanträda enskilt i anslutning till att disputationen är avslutad. Opponenten och handledarna får vid behov närvara inledningsvis vid sammanträdet för att svara på frågor, men får inte närvara vid betygsnämndens överläggningar och beslut¹³.

Ordförande för disputationen

En docentkompetent lärare anställd vid Stockholms universitet ska utses till ordförande för disputationen. Ordförande ska vara väl förtrogen med de regler och rutiner som omgärdar disputationen. Ordföranden får inte ingå i betygsnämnden.

---

¹¹ Med vetenskaplig miljö åsyftas en institution, en del av en större institution eller ett nära samarbete mellan delar av två eller flera institutioner eller motsvarande gruppering

¹² Med underrepresenterat kön avses att andelen kvinnor/män inom kategorin "lärare och självständiga forskare" på institutionen är under 40%.

¹³ Rektorsbeslut. Se även FL 17§.

Kontaktperson för opponenter och betygsnämndsledamöter

En tillsvidareanställd lärare vid universitetet ska utses till kontaktperson för opponenter och betygsnämnd.

Disputationsblankett

Ifylld disputationsblankett med förslag på opponenter, betygsnämnd, ordförande för disputationen och kontaktperson ska skickas in till områdeskansliet av prefekt eller ämnesansvarig senast sju veckor före disputation och fyra veckor före spikning av avhandlingen. Prefektens förslag ska vara områdesnämnden tillhanda i så god tid¹⁴ att disputationen kan äga rum vid avsedd tidpunkt även om nämnden finner det nödvändigt att återremittera förslaget.

Opponentens och betygsnämndens förberedelser

Institutionen ansvarar för att opponenter och betygsnämndsledamöter i god tid informeras om regler och rutiner i samband med disputationen, samt att de får tillgång till en kopia av manuskriptet minst två veckor innan avhandlingen trycks¹⁵.

Om avhandlingen baseras på artiklar eller manuskript som har flera författare så ska opponenter och betygsnämndsledamöter informeras om doktorandens eget bidrag till [var och en av dessa](#).

Bokning av tid och lokal för disputationen

Datum och tid för disputationen bokas av doktoranden. Institutionen ansvarar för bokning av lokal för disputationen.

Disputation i lokal utanför Stockholms universitet ska godkännas av dekanus eller prodekanus.

Tryck och distribution av avhandlingen

---

¹⁴ Tio veckor innan disputation rekommenderas.

¹⁵ Detta gör det möjligt för opponenter och betygsnämndsledamöter att rekommendera ett uppskjutande av disputationen redan innan den officiellt tillkännagivits. Rekommendation om uppskjutande meddelas utsedd kontaktperson.

För det naturvetenskapliga området gäller att doktorsavhandlingar ska tryckas i minst 30 exemplar, fördelat enligt följande:

- 7 pliktexemplar som tryckeriet enligt *Lagen om pliktexemplar* är skyldigt att leverera,
- 5 exemplar till Stockholms universitet (universitetsbiblioteket (3), rektor (1) och fakulteten (1)),
- 8 exemplar till institutionen (arkivexemplar (1), opponenter (1), ordförande vid disputationen (1), betygsnämndens ordinarie ledamöter (3) och reserver till betygsnämndens ledamöter (2)),
- 10 exemplar till institutionen som ska finnas tillgängliga vid disputationen.

Antal tryckta exemplar utöver detta (t.ex. antalet exemplar som respondent och handledare ska förfoga över) samt hur kostnaden för dessa ska regleras beslutas av prefekten.

Leverans av tryckta avhandlingar till mottagare enligt de två första punkterna ovan ansvarar tryckeriet för (7 + 5 ex). Institutionen svarar för att den tryckta avhandlingen senast vid spikningsdatum delges ordförande vid disputationen, opponenter och betygsnämndens ledamöter.

Avhandlingen sänds i lämplig form till institutioner vid svenska högskolor/universitet inom vars verksamhetsområde ämnet för avhandlingen faller.